

Шляхи розвитку інноваційної діяльності України в глобалізованому економічному просторі

Ю. С. Шипулінаⁱ, К. О. Костикⁱⁱ

Проведений аналіз літературних джерел показав, що багато вітчизняних науковців звертають увагу на проблеми інноваційного розвитку українських підприємств. Однак, єдиної думки щодо подальшого розвитку та пошуку шляхів активізації інноваційної діяльності досі не існує. У статті проаналізовано сучасний стан інноваційної діяльності в Україні за даними Держкомстату, а також за даними світових рейтингів. Доведено, що без активізації інноваційної діяльності неможливе здійснення прогресивних змін у країні, істотне відновлення реального сектора і взагалі забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку. Авторами визначено місце України в світовому господарстві. На основі статистичних даних за минулі роки господарювання спрогнозовано показники розвитку інноваційної діяльності. З урахуванням зарубіжного досвіду запропоновано конкретні пропозиції щодо розвитку інноваційної діяльності в глобалізованому економічному середовищі.

Ключові слова: інноваційна діяльність, глобалізація, інноваційний розвиток, глобальний індекс конкурентоспроможності, інноваційна культура, інтеграція.

УДК: 330.341.1

JEL коди: O31, O32, F02

Вступ. Основною тенденцією, котра сьогодні панує у системі міжнародних економічних відносин є глобалізація. Національна самостійність стає не просто об'єктивним явищем, але і явищем, що визначає обличчя сучасної економічної облаштованості країн. Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічнеконкурентнесередовищезумовивнеобхідністьформуваннятазапровадженняінноваційної моделі розвитку, яка повинна була забезпечити високі та стабільні темпи економічного зростання, вирішити певні соціальні й екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі. Однак, на практиці, інноваційний розвиток не став однією з головних характеристик зростання національної економіки України. Спостерігалися протягом кількох років й позитивні тенденції, але вони мали переважно тимчасовий характер і змінювалися слабкими зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довготермінових стимулів для інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Питання розвитку інноваційної діяльності розглянуто в працях С. М. Ілляшенка [7; 8], О. А. Біловодської [7], Т. Панфілової [13], Л. Ганушак [2], І. Галиці [1], І. Іващука [6]. Питання ефективності державної інноваційної політики та засобів її вдосконалення досліджують вчені М. Денисенко, І. Моргачов. Проблеми

ⁱ Шипуліна Юлія Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю Сумського державного університету;

ⁱⁱ Костик Оксана Володимирівна, студент факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету.

фінансового забезпечення і стимулювання інноваційної діяльності досліджували Д. Гуменюк, Н. Степаненко, О. Дем'янюк. Віддаючи належне напрацюванням вітчизняних та зарубіжних економістів, здійснених в області теорії та організації інноваційного розвитку, варто зазначити, що до цього часу не знайшли свого кінцевого застосування конкретні шляхи подальшого розвитку інноваційної діяльності України на міжнародній арені, що і обумовило актуальність даної теми.

Метою статті є аналіз методичних засад щодо визначення сучасного стану інноваційної діяльності в Україні за період 2007-2012 рр., а також обґрунтування конкретних пропозицій щодо розвитку інноваційної діяльності в глобальному економічному середовищі.

Результати дослідження. За останні роки в Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності – сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, а також створено умови для розвитку відповідної інфраструктури.

Формування економічної стратегії України у глобальному світі базується на інноваційній моделі розвитку і потребує реальної оцінки сучасного стану науково-технічного потенціалу країни і перспектив науково-технічної й інноваційної діяльності. Останні офіційні статистичні дані Держкомстату України [6] свідчать про зростання інноваційної активності підприємств у такій важливій галузі національної економіки, як промисловість. Але стан інноваційної діяльності в Україні більшість є таким, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у країнах, для яких інноваційний розвиток є пріоритетним завданням економічної стратегії.

Детально проаналізувавши стан інноваційної діяльності за показниками активності, можна сказати, що динаміка інноваційної активності підприємств України за період 2007-2012 рр. свідчить про те що, кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю коливалася, та все ж має загальну тенденцію до зростання. Загальна кількість підприємств, що впроваджували інновації збільшилася у 2012 році порівняно з минулим роком на 79 одиниць, тобто майже на 5%. У 2012 році серед промислових підприємств, ті що впроваджували інновації займають питому вагу в розмірі 17,4%, що є позитивним показником в оцінці ефективності здійснення інноваційної діяльності, тим більше, що в динаміці цей показник зріс на 1,2% порівняно з минулим роком. Тож можна констатувати, що з 2007 по 2012 роки кількість підприємств, що відіграють роль в становленні інновації в економіці України зростала.

Кількість організацій, які виконують наукові і науково-технічні роботи, за період з 2007 до 2012 року постійно зменшувалася. За останній рік вона зменшилася з 1255 до 1208 організацій. Заданими Держкомстату України. У 2012 р. загальна кількість працівників організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи, становила 129,9 тис. осіб, що менше на 3,6% порівняно з відповідним періодом 2011 р.

Зниження зайнятості дослідженнями та розробками було безпосередньо пов'язано з тенденціями динаміки ринку праці та, зокрема, з відсутністю регулювання цього процесу державними органами управління. Головним фактором є добровільний відтік працівників із науки.

Проведення ефективної інноваційної діяльності вимагає значних фінансових вкладень (рис. 1). Однак, фінансування не є стабільним.

В Україні протягом 2007-2012 рр. основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в промисловості були власні кошти підприємств. У 2012 р. – 63,9% загального обсягу витрат (проти 52,9% у 2011 р.). Найвища частка власних коштів була

у 2007 р., де становила 73,7%. Обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету у 2012 р. становив 224,26 млн грн, що склало 2% від загально обсягу фінансування інноваційної діяльності. Позитивною тенденцією у 2012 р., порівняно з 2011 р., стало збільшення у майже 17,5 разів обсягів фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних інвесторів.

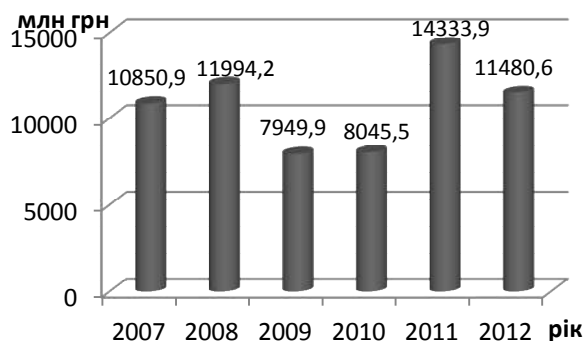

Рис. 1. Динаміка обсягу фінансування інноваційної діяльності України за 2007-2012 рр.

Один з основних напрямів інноваційної діяльності підприємств України полягав насамперед у придбанні машин, обладнання та програмного забезпечення для виробництва нових або значно поліпшених продуктів і послуг, що є найвищим показником серед інших видів витрат.

На виконання внутрішніх НДР і для придбання інших зовнішніх знань було спрямовано по 2,1% і 1,3% витрат, хоча власні НДР включають не лише заробітну плату дослідницького персоналу та пов'язані з нею витрати, а й капітальні витрати на споруди та спеціальне обладнання для їх виконання.

Проблема оцінки наукової діяльності є досить складною, оскільки далеко не всі результати НДДКР мають комерційну спрямованість, а отримання економічного ефекту від використання результатів досліджень і розробок розтягнуте у часі та, як правило, не обмежується одним підприємством або компанією. У 2012 р. було виконано на 11252,7 млн грн наукових і науково-технічних робіт, з них 47,7% були спрямовані на створення нових видів техніки і технологій, і лише 2,07% склали роботи, в яких використано винаходи [12].

Стан фінансування відображається на результативності інноваційної діяльності в українській промисловості. Нову для ринку продукцію реалізували 303 підприємства, а продукцію, що була новою лише для підприємства – 1017. Ще одним показником результативності інноваційної діяльності є показник обсягу реалізованої інноваційної продукції у вартісному виразі та її розподіл за рівнем новизни. Обсяг нової для ринку продукції становив 14,5 млрд грн, більш ніж половину якої (52,4%) поставили на експорт 105 підприємств. Слід зазначити, що більшість підприємств у звітному періоді (85,7%) реалізовували продукцію, яка була новою виключно для підприємства. Її обсяг становив 21,6 млрд грн, 26,6% якої реалізували за межі України 260 підприємств (рис. 2.).

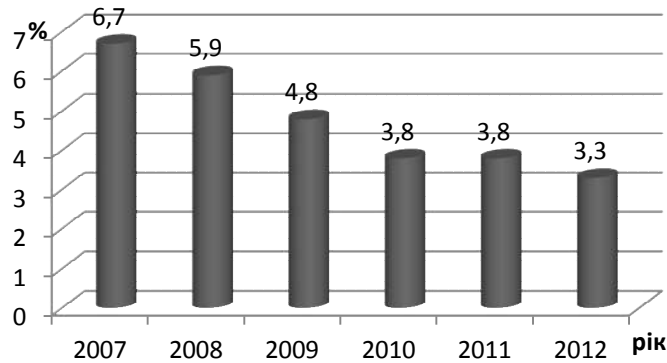

Рис. 2. Динаміка частки обсягу інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції у % за 2007–2012 рр.

За структурою (рис. 3) найбільші частки реалізованої інноваційної продукції у 2012 році досягнуто на підприємствах з виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення та ядерних матеріалів, машинобудування, ремонту та монтажу машин і устаткування, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів.

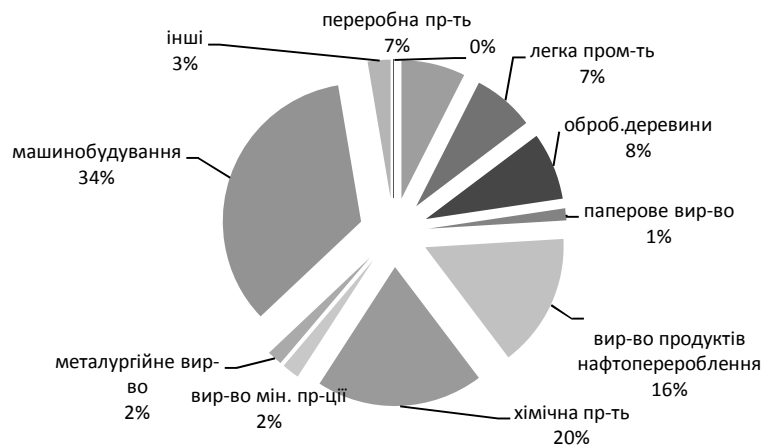

Рис. 3. Структура обсягу реалізованої інноваційної продукції за видами економічної діяльності у 2012 р.

Головною перешкодою на шляху інноваційного розвитку економіки України, які багатьох країн, що здійснюють економічні реформи, є нестача коштів у підприємств для реалізації проектів, проблеми з легкістю бізнесу, залученням ресурсів і реалізації кадрового потенціалу.

Міжнародні рейтинги є зручним інструментом для позиціонування країни у світовій системі координат, адже від їх місця може залежати ставлення до держави з боку світової спільноти, міжнародних інституцій, іноземних інвесторів та окремих

юридичних і фізичних осіб. Про стан економіки окремої держави та її розвиток можна зробити висновок на основі різноманітних міжнародних рейтингів та індексів [4].

За даними останнього звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність 2011-2012 рр., Україна посіла 82-е місце серед 142 країн проти 89-го місця у 2010-2011 рр. (82 місце у 2009-2010 рр.). Протягом останніх років Україна знаходиться в групі країн з низьким рівнем конкурентоспроможності [6].

Рейтинг України за під індексом “інновації” у 2011-2012 рр. знизився до 74-го місця проти 63-го у 2011-2012 рр. На зниження цього рейтингу вплинуло погіршення його складових, зокрема: інноваційна спроможність (42-е місце проти 37-го), якість науково-дослідних інститутів (68-е місце проти 56-го), взаємозв'язки університетів з промисловістю у сфері досліджень і розвитку (70-е місце проти 72-го), державні закупівлі новітніх технологій і продукції (112-е місце).

Індекс економіки знань визначає результативність науково-технологічної сфери та формується з 4 підіндексів: економічний та інституційний режим для інновацій; інноваційна система; освіта та професійні навички населення; інформаційно-комунікаційна інфраструктура. Україна у цьому рейтингуванні посідає 51-е місце серед 146 країн, піднявшись на 6 сходинок порівняно з 57-м місцем серед 140 країн у 2008 р. [4].

Загальний інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (ЗІІ) вимірює порівняльну інноваційну спроможність 27 країн Євросоюзу, їх основних конкурентів (США, Японія) та країн, що охоплені політикою сусідства з ЄС. За ЄІТ Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності – четвертій групі “країн, що наздоганяють”. Порівняно з іншими країнами ЄС відставання України становить: від “країн-лідерів” – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн “помірні інноватори” – 1,6 рази (Норвегія – 0,35). З точки зору інноваційного розвитку, Україна знаходиться на рівні Росії та Болгарії [19].

Наступним важливим показником для визначення місця держави в системі глобальних координат є Індекс економічної свободи, який розраховується американським фондом «The Heritage Foundation» та публікується відомим «The Wall Street Journal». Даний індекс є інтегральним показником, що відображає ступінь державного регулювання економіки. Індекс оцінює країни за десятьма категоріями економічних свобод та вимірюється у відсотках у діапазоні від 0 до 100, де мінімальному значенню відповідає найнижчий ступінь економічної свободи. Усі країни за цим індексом діляться на такі групи: вільні – з показником 80-100; в основному вільні – з показником 70-79,9; помірно вільні – з показником 60-69,9; в основному невольні – з показником 50-59,9; деспотичні - з показником 0-49,9. До 2005 року позиція України в даному рейтингу постійно покращувалася, після почалася зворотна тенденція. А в 2009 році взагалі наша держава перейшла до розряду деспотичних країн з групи тих, що є переважно економічно невольними [15].

Індекс легкості ведення бізнесу (Ease of Doing Business Index) – індекс порівняння простоти підприємницької діяльності між країнами світу – укладається Світовим банком. Вищі оцінки, тобто перші місця, означають кращі умови для ведення бізнесу в країні і свідчать про лояльне регулювання бізнесу, а також дієвіший захист прав власності. За даним індексом Україна займає далеко не лідируючі місця серед 183 країн світу. Поки що, регулювання умов здійснення бізнесу в Україні є незадовільним, оскільки для започаткування свого бізнесу необхідно виконати доволі жорсткі вимоги [16].

Інноваційний розвиток економіки притаманний всім розвинутим країнам світу, який є одночасно і фактором і результатом економічного піднесення країн. Його ефективність обумовлюється змістом відповідних інноваційних напрямків, що задовольняють потреби динамічного розвитку економіки. Рівень ефективності використання інновацій залежить значною мірою від протиріч між потребами та можливостями їх впровадження. Тому доцільно буде розглянути ефективність поточного стану інноваційного розвитку України (табл. 1.)

Таблиця 1 – Динаміка показників ефективності інноваційної діяльності в Україні у 2007-2011 рр. [13]

Показник	Роки					2011 до 2007	
	2007	2008	2009	2010	2011	+/-	%
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	720,7	948,1	913,3	1082,6	1314,0	593,3	182,3
Обсяг НДДКР, млрд грн	6,7	8,5	8,7	9,9	10,3	3,6	154,5
Наукоємність ВВП, %	0,93	0,90	0,95	0,90	0,79	-0,14	84,72
Кількість наукових виконавців НДДКР, осіб	96820	94138	92403	89534	84969	-11851	87,76
Обсяг НДДКР на 1 виконавця, тис. грн	69,21	90,71	93,65	110,21	121,81	52,6	176
Загальна сума витрат на інноваційну діяльність, млн. грн	10850,9	11994,2	7949,9	8045,5	14333,9	3483	132,1
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн. грн	40188	45830,2	31432,3	33697,6	42386,7	2198,7	105,47
Ефективність інноваційних витрат, грн	3,7	3,8	4,0	4,2	3,0	-0,747	79,843

З наведених даних слід зробити висновок про те, що більшість показників мають позитивну динаміку, та все ж необхідно зауважити, що рівень наукоємності валового внутрішнього продукту знизився за період 2007-2011 рр. на 0,14 в. п., також зменшилася кількість виконавців НДДКР на 11851 особу. Та все ж на рівні росту ВВП маємо зростання показників обсягів фінансування інноваційної діяльності та обсягів реалізованої інноваційної продукції, що є позитивним явищем і говорить про те, що економіка країни намагається здійснювати кроки до оздоровлення та зміцнення інноваційного потенціалу.

Ефективність інноваційних витрат у 2011 році становила 3 грн/грн, тобто на 1 грн інноваційних витрат припало 3,0 грн реалізованої інноваційної продукції. У 2010 році цей показник становив 4,2 грн/грн, що свідчить про більш низькі темпи росту обсягів реалізації інноваційної продукції порівняно з темпами росту інноваційних витрат, які у 2011 році здійснювалися переважно на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення і придбання інших зовнішніх знань.

Кореляційний зв'язок між витратами на інноваційну діяльність та обсягом реалізації інноваційної продукції України характеризується тим, що обсяг реалізованих інноваційних товарів за проведеними розрахунками збільшується на 1,91 млрд грн при залученні коштів у розвиток інноваційної діяльності. Це свідчить про те, що на реалізацію впливає залучення коштів з різних джерел фінансування, іноземного

капіталу, що в свою чергу покращує якість життя населення, створює додаткові робочі місця, поповнює бюджет країни додатковими надходженнями.

Незважаючи на проголошення інноваційного шляху розвитку, дотепер рівень впровадження інновацій настільки низький (лише 16,2% промислових підприємств країни веде інноваційну діяльність), що вплив його не забезпечує хоч якогось більш-менш суттєвого зростання рентабельності промислового виробництва.

Можна стверджувати, що до 2016 року можливі різні варіанти результатів інноваційного розвитку в залежності від глибини перетворень національної інноваційної системи. З огляду поданих розрахунків про очікувані дані інноваційного розвитку можна стверджувати, що темпи росту витрат дійсно перевищать показники реалізації інноваційної продукції, як в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, так і за межі України.

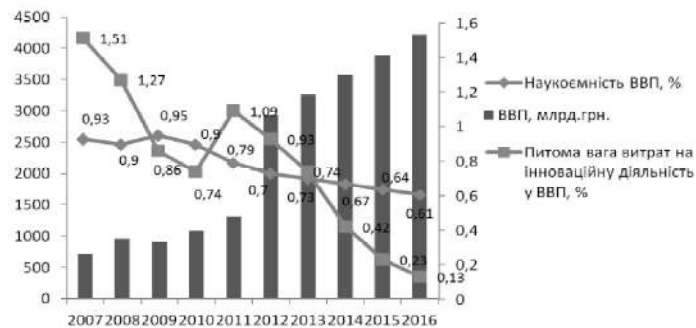

Рис.4. Очікувані показники розвитку наукоємності та витрат на інноваційну діяльність до 2016 р.

Рис. 5 Очікувані показники розвитку інноваційної діяльності до 2016 р.

Тому перспективний розвиток інноваційної діяльності в країні залежатиме від позитивних змін в тенденціях темпів зростання рівня інноваційності продукції відповідно до обсягів реалізації науково-технологічних пріоритетів, особливо тих, що

відповідають концепціям прогресивних напрямків науково-технічного розвитку розвинених країн світу.

До головних чинників, що гальмують інноваційну діяльність в Україні та які вплинуть на прогнозовану ситуацію, можна віднести: не достатнє фінансування; недосконалість законодавчої бази у сфері інновацій та податкової системи; міграція «розуму» в інші країни; відсутність пільгового режиму для здійснення інноваційної діяльності. З огляду на існування поряд з проблемами, які можна розглядами порізно, – і як позитив і як негатив, позитивних тенденцій розвитку інноваційних процесів, спробуємо віднайти шляхи для розв'язання та вирішення даних проблем.

Інтеграція до Європи і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою. Щоб дійсно зайняти відповідне місце серед розвинутих держав, треба повністю відповідати сучасним світовим вимогам науково-технологічного рівня продукції, що виробляється. Його не можна кардинально підвищити, спираючись на малі підприємства та індивідуальний бізнес. Необхідно звернути увагу на структуру національного виробництва, місце в ньому великих підприємств, здатних іти в ногу з технічним прогресом. Україна не має іншої можливості повернути місце серед авангарду світового поступу, ніж перейти на інноваційний шлях розвитку, досягти зростання обсягів виробленої продукції та підвищення її конкурентоспроможності не шляхом збільшення витрат ресурсів, а за рахунок активного використання нових знань та їх матеріалізованих результатів [13].

До таких пріоритетних напрямків належать визнані світовою наукою та підприємництвом як найбільш актуальні та ефективні: ресурсозберігаючі технології; інформаційні технології; біотехнології; авіакосмічні технології; створення нових конкурентно спроможних матеріалів та видів продукції, в тому числі комп'ютерної, автоматизованої техніки, робототехніки, та інших видів інноваційної продукції.

Ситуація, що склалася, терміново потребує виправлення, при цьому істотну допомогу може надати врахування світового досвіду організації інноваційного процесу. Безумовними лідерами у виробництві світової наукової продукції є США і Японія. Вважається, що приблизно 80% усіх світових інновацій створюється в США. Витрати США на НДДКР перевищують витрати Англії, Франції, ФРН та Італії разом узятих і становлять понад половину витрат на НДДКР розвинених країн. Така увага до НДДКР привела до того, що в США продається 90% нових товарів і тільки 10% старих, що надійшли на ринок більше як 5 років тому [2].

Другою світовою державою, що здійснює величезні витрати на новациї, є Японія. За цими витратами на душу населення вона знаходиться на одному рівні зі США. Якщо раніше Японія багато інновацій запозичала із Заходу та колишнього СРСР, то сьогодні вона вийшла на перше місце у світі з виробництва суден, автомобілів, тракторів та іншої техніки [5].

Фінансова підтримка інноваційної діяльності є одним з найважливіших чинників стимулювання її розвитку. Для вирішення проблеми пошуку фінансових ресурсів для інноваційного розвитку доцільно використовувати досвід розвинених країн світу. Типовим прикладом є США, де законодавчо визначено, що пенсійні фонди повинні інвестувати принаймні 15% доходів у практичну економічну діяльність, це створює умови для потужного фінансування венчурних фондів [2].

Одним з інструментів стимулювання інвестицій у науково-технологічну сферу є дослідницький податковий кредит – зменшення суми нарахованого податку на прибуток,

що надається суб'єкту господарювання в обсязі, що дорівнює встановленому відсотку від обсягу витрат суб'єкта господарювання на НДДКР у поточному році, який не перевищує встановленого відсотка річного прибутку підприємства. В Японії промислові компанії мають право зменшення податку на прибуток у розмірі 7% інвестицій у передову техніку та технології. У Канаді аналогічна знижка коливається від 7% до 20%. У Бельгії дозволено зменшувати оподатковуваний прибуток на 13,5% інвестиційних витрат для малих і середніх компаній і у стовідсотковому обсязі інвестиційних витрат, пов'язаних із нововведеннями для всіх компаній. У Голландії з оподаткованого прибутку можна відраховувати частину інвестиційних витрат – близько 20-25%. За останні роки уряд Індії з метою поживлення інвестицій в інновації впровадив кілька змін у системі оподаткування. Однією з найважливіших змін було вилучення з прибуткового податку доходів з експорту програмного забезпечення, а також звільнення програмного забезпечення і пов'язаних послуг від податку на продаж [1; 14].

Переважним варіантом фінансування науково-технічних розробок в Україні має стати рівень 2,8% від ВВП, що є характерним для розвинутих країн світу. А безпосередньо саме збільшення частки інноваційного фактору в прирості ВВП можливе за рахунок наступних шляхів:

- створення високоефективної системи телекомунікацій, запровадження новітніх методів передачі та обробки інформації в усіх сферах людської діяльності, забезпечення якнайшвидшої інтеграції України в світовий інформаційний простір;
- прискорене використання або впровадження (іноді і на безприбуткових засадах) нововведень;
- створення механізмів державного стимулювання інноваційної активності підприємств;
- визначення територій інноваційного розвитку, як територій у межах одного чи декількох муніципальних утворень, основу економічного розвитку яких складає створення та реалізація конкурентоспроможної наукомісткої продукції, а також надання послуг по її створенню;
- цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей, а також менеджерів інноваційної діяльності;
- упорядкування роботи технопарків, створення сучасних наукових лабораторій при корпораціях, новітньої інфраструктури і інформаційних банків технологій, спеціальних інноваційних фондів з залученням інституціональних інвесторів, комерційних банків;
- підвищення інноваційної культури суспільства;
- створення системи організаційно-економічного та інформаційного забезпечення розвитку інноваційних процесів.
- здійснити заходи з популяризації наукової та винахідницької діяльності;
- сприяти формуванню позитивного ставлення до інновацій у суспільстві;
- розвивати міжнародне співробітництво з питань дослідження проблем формування інноваційної культури та використовувати кращу світову практику з цього питання.

Варто також орієнтувати митну політику таким чином, щоб імпорт передового технологічного обладнання, яке не виробляється в Україні, приладів, матеріалів і реактивів для наукових досліджень, науково-технічної літератури, інформаційних матеріалів не обкладався митом та ПДВ. Слід заохочувати імпорт дешевої сировини, яка не добувається в Україні, і гальмувати імпорт застарілих товарів та технологій.

Митна політика має заохочувати експорт товарів з великою часткою доданої вартості і гальмувати експорт товарів [3].

У сучасній світогосподарській ситуації країна має можливість займати пристойне місце у сфері розвитку і освоєння технологій за умови проведення обґрунтованої довготермінової науково-технологічної політики, високої творчої активності населення, стійкого високого рівня залучення різноякісних ресурсів у сферу науки і освіти [9]. Тому включення України в глобальний інноваційний процес має проходити в таких напрямках:

1) залучення прямих іноземних інвестицій разом з новими технологіями і ноу-хау, включення тим самим національної економіки в глобальні виробничі мережі;

2) інвестування особистих прав промислової власності (технологій і ноу-хау) у світовий корпоративний бізнес за конкретними товарами з можливістю отримати виробничий та ринковий досвід;

3) інтеграція України до світових торговельних структур у якості партнера, а не сировинного додатку, із створенням та впровадженням пріоритетних технологій, на основі досягнень науки, передового досвіду, нових знань, здатних до правової охорони результатів інтелектуальної діяльності [10];

4) формування транснаціональних вертикально-інтегрованих господарських структур (таких, як ТНК) із розміщенням їх керівних органів у країні;

5) прискорення розробки та впровадження передових технологій, а також їх трансферу на ліцензійних умовах під контролем держави;

6) розвиток внутрішнього ринку наукомісткої продукції та її експансія на зовнішні ринки;

7) запровадження консорціумного фінансування масштабних інвестиційних проєктів міждержавного значення;

8) зростання ролі транснаціональних банків на ринку фінансових запозичень і стабілізація фінансової системи країни.

У цьому випадку можна очікувати включення України в глобальний науково-технологічний розвиток, масштаб не залучення фінансових і кадрових ресурсів у технологічний розвиток економіки та збільшення обороту зовнішньої торгівлі високотехнологічною продукцією та технологіями.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Без активізації інноваційної діяльності неможливе здійснення прогресивних змін у країні, істотне відновлення реального сектора і взагалі забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку.

Проведений аналіз стану інноваційної діяльності українських підприємств може служити ще одним обґрунтуванням безальтернативності для України інноваційного шляху розвитку. Рівень інноваційності економіки став визначальним критерієм готовності кожної держави до вступу у Євросоюз, основна ціль якого – об'єднати науковий та технічний потенціал країн Європи з метою їх інтеграції в європейську та світову інноваційну мережу.

За таких передумов можна стверджувати, що для включення в процеси глобалізації, формування інформаційного суспільства, чергової технологічно революції і європейської інтеграції, окрім необхідності зміни фінансових економічних, законодавчих, політичних та інфраструктурних умов необхідно докорінно змінити мислення, принципи підходу до розв'язання проблем, усвідомлюючи, що провідна роль технологічного фактора у процес економічного зростання більшості країн світу

реалізується на сучасному етапі насамперед за допомогою системи державних технологічних пріоритетів, оскільки саме вони виступають рушійною силою прогресивних технологічних структурних зрушень в економіці.

Таким чином підвищення ефективного розвитку інноваційної діяльності України та конкурентоспроможності повинно стати національною ідеєю в умовах глобалізації.

Література

1. *Галица, И. А.* Система стимулирования инноваций [Текст] / И. А. Галица // Фондовый рынок. – 2008. – № 31. – С. 18–21.
2. *Ганущак, Л. М.* Шляхи використання зарубіжного досвіду управління інноваційним потенціалом підприємств в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №4 (58). – С. 135–142.
3. *Денисенко, М. П.* Інноваційна діяльність підприємств України: суть, оцінка та напрями активізації [Текст] / М. П. Денисенко, Я. В. Шабліна // Проблеми науки. – 2008. – № 6. – С. 9–17.
4. *Дудка, Ю. П.* Рейтинг України у міжнародних вимірах та їх вплив на економічну безпеку / Ю. П. Дудка // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 4. – С. 36–42.
5. *Зінько, Н.* Інструменти стимулювання інноваційної діяльності (на прикладі Індії, Ірландії, Сінгапуру, Фінляндії, Японії) / Н. Зінько // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 220–226.
6. *Іващук, І. О.* Позиціонування країн у світових рейтингах за основними ознаками рівня відкритості економіки / І.О. Іващук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 1. – С. 69–76.
7. *Ілляшенко, С. М.* Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
8. *Ілляшенко, С. М.* Роль інноваційної діяльності у соціально-економічному розвитку / С. М. Ілляшенко // Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. – 2011. – № 2. – С. 90–101.
9. *Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. Том 3. – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. – К. : Фенікс, 2011. – 76 с.*
10. *Моренова, Н. Ю.* Міжнародний кооперативний рух у глобалізованій економіці [Електронний ресурс] / Н. Ю. Моренова. – Режим доступу : <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/fedor/stat/6.pdf>.
11. *Офіційний сайт Державного агентства з питань науки інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dknii.gov.ua>.*
12. *Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.*
13. *Панфилова, Т.* Украина в глобальной торговой и инвестиционной среде / Т. Панфилова // Экономика Украины. – 2009. – № 6 (563). – С. 75–84.
14. *Степаненко, Н. В.* Джерела та проблеми фінансування інноваційної діяльності і України // Макро та мікроекономічні аспекти інноваційної діяльності // Прометей. – 2010. – № 2 (32). – 79 с.
15. *Характеристика України по Індексу економічної свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>.*
16. *Doing Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org>.*
17. *World economic forum: The global competitiveness report [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.weforum.org.*

Отримано 30.09.2013 р.

**Пути развития инновационной деятельности Украины
в глобализованном экономическом пространстве**

ЮЛИЯ СЕРГЕЕВНА ШИПУЛИНА*,
ОКСАНА ВЛАДИМИРОВНА КОСТИК**

* кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры маркетинга
и управления инновационной деятельностью Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-687844, e-mail: y.shipulina@kmm.sumdu.edu.ua

** студент факультета экономики и менеджмента Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-687844, e-mail: kostyk_ks@mail.ru

Проведённый анализ литературных источников показал, что многие отечественные учёные обращают внимание на проблемы инновационного развития украинских предприятий. Однако, единого мнения относительно дальнейшего развития и поиска путей активизации инновационной деятельности до сих пор не существует. В статье проанализировано современное состояние инновационной деятельности в Украине по данным Госкомстата, а также по данным мировых рейтингов. Доказано, что без активизации инновационной деятельности невозможно осуществление прогрессивных изменений в стране, существенное обновление реального сектора и вообще обеспечения устойчивого социально-экономического развития. Авторами определено место Украины в мировом хозяйстве. На основе статистических данных за прошлые годы хозяйствования спрогнозированы показатели развития инновационной деятельности. С учётом зарубежного опыта предложены конкретные рекомендации по развитию инновационной деятельности в глобальной экономической среде.

Ключевые слова: инновационная деятельность, глобализация, инновационное развитие, глобальный индекс конкурентоспособности, инновационная культура, интеграция.

Mechanism of Economic Regulation, 2013, No 4, 51–63
ISSN 1726-8699(print)

The Ways of Development Ukrainian Innovation Activity in Globalized Economy

YULIYA S. SHYPULINA*,
OKSANA V. KOSTYK**

* C. Sc. (Economics), Associate Professor,
Department of Marketing and Innovative Activity Management, Sumy State University,
R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-687844, e-mail: y.shipulina@kmm.sumdu.edu.ua

** Student of Faculty of Economics and Management,
Sumy State University,
R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-687844, e-mail: kostyk_ks@mail.ru

Manuscript received 30 November 2013.

The article is about the current state of innovation in Ukraine and the place of Ukraine in the global economy. The main idea to analyse the innovative activity in Ukraine for 2007-2011 period. Especially to investigate effectiveness of innovative activity, search up-to-date problems. There are also predicted rates of innovation activity for the nearest time and investigated international experience in sphere of

innovative development. It is devoted offering specific proposals for the development of innovation activity in a globalized economic environment. The authors emphasize the inclusion of Ukraine in the global innovation process should take place in such ways: FDI along with new technologies and know-how, enabling thus the national economy into global production networks; personal investment of industrial property rights (technology and know-how) in the corporate business world for specific products with the ability to get production and market experience; integration of Ukraine into the world trade structure as a partner rather than raw application to the creation and implementation of priority technologies, based on science, best practices, new knowledge, capable of legal protection of intellectual activity. The authors concluded that Ukrainian innovation policy may be another justification no alternative to Ukraine innovative way of development. In this case we can expect the inclusion of Ukraine in the global scientific and technological development, large-scale involvement of financial and human resources in the technological development of the economy and increase foreign trade turnover of high-tech products and technologies.

Keywords: innovation, globalization, innovative development, global competitiveness index, innovation culture, integration.

JEL codes: O31, O32, F02

Tables: 1; Figures: 5; References: 17

Language of the article: Ukrainian

References

1. Halytsa, I. A. (2008), "System to stimulate innovation," *Fondovyy rynek*, 31, 18–21. (In Russian)
2. Hanushchak, L. M. (2006), "Uses of international experience managing innovative potential of enterprises in Ukraine," *Aktualni problem ekonomiky*, 4 (58), 135–142. (In Ukrainian)
3. Denysenko, M. P. (2008), "Innovation activities of enterprises in Ukraine: nature, assessment, and directions for activation," *Problemy nauky*, 6, 9–17. (In Ukrainian)
4. Dudka, Yu. P. (2009), "Rating Ukraine in the international dimensions and their impact on economic security," *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 4, 36–42. (In Ukrainian)
5. Zinko, N. (2006), "Tools fostering innovation (for example, India, Ireland, Singapore, Finland, Japan)," *Rehionalna ekonomika*, 4, 220–226. (In Ukrainian)
6. Ivashchuk, I. O. (2009), "Positioning of countries in the world rankings for the main features of economic openness," *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 1, 69–76. (In Ukrainian)
7. Ilyashenko, S. M. and Bilovodska O. A. (2010), *Management of innovation development industry*, Sumy, Universytetska knyha. (In Ukrainian)
8. Ilyashenko, S. M. (2011), "The role of innovation in socio-economic development," *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskohoko operativnoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu*, 2, 90–101. (In Ukrainian)
9. "Innovations in Ukraine: the European experience and recommendations for Ukraine" (2011), Kyiv, Feniks, 76. (In Ukrainian)
10. Morenova, H. Yu. International Cooperative movement in globalized economy, <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/fedor/stat/6.pdf>. (In Ukrainian)
11. The official site of the National Agency for Science Innovation and Informatization of Ukraine, <http://www.dkni.gov.ua>. (In Ukrainian)
12. The official website of the State Statistics Committee of Ukraine, <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (In Ukrainian)
13. Panfylova, T. (2009), "Ukraine in the global trade and investment environment," *Ekonomika Ukrayiny*, 6 (563), 75–84. (In Ukrainian)
14. Stepanenko, N. V. (2010), "Sources and problems of financing innovation and Ukraine," *Prometey*, 2 (32), 79. (In Ukrainian)
15. Characteristics of Ukraine in the Index of Economic Freedom, <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>.
16. Doing Business, <http://www.doingbusiness.org>.
17. World economic forum: The global competitiveness report, www.weforum.org.